

Iskaja vsak četrtlet
in velja s poltrina
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Iskaja vsak četrtlet
in velja s poltrina
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Iskaja vsak četrtlet
in velja s poltrina
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Ekoplat se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznakla se plačuje
od navadne vrstice,
če se natilne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 38.

V Mariboru, dne 18. septembra 1902.

Tečaj XXXVI.

Naprej za svoj dom!

Deželnozbornske volitve se bližajo! Vsak volilni mož ve, da se mu bodo približali ob tej priložnosti različni prijatelji ter mu bodo svetovali različne poslance. Ta bode hvalil tega, a grajal onega, drugi bode zopet zabavljajal na ona dva ter hvalil in priporočal tretjega. Vnel se bode boj, hud političen boj. Na edni strani bodo stali vrli možje, narodnjaki, svesti si svoje narodne dolžnosti in vneti za blagor našega zaničevanega slovenskega ljudstva; na drugi strani pa njihovi fanatični in brezobzirni nasprotniki.

S trepetajočim srcem bode gledala mati Slovenija na ta boj!

Slovinci! rojaki! da, mati Slovenija bode videla ta boj. In če bote stali v njenih vrstah, če se bode borili, svesti si svoje narodne dolžnosti, pod njeno zastavo, na kateri se blišči zlati rek: Vse za vero, dom, cesarja! potem bode njeno srce veselo utripalo. Veselilo se bode svojih zvestih in vernih sinov, njeno lice bode veselja žarelo narodnega ponosa.

Toda, z žalostnim srcem bode njeno oko zrlo na te, ki bodo, čeravno njene slovenske krvi, stali vendar, pozabivši na samega sebe ter pozabivši svojo mater, v nasprotnih vrstah. Ravno tako, kakor se vsaki materi krči od bolečine srce, ko vidi svojega sina na krivih potih, kakor joka in moli, da bi ga Bog pripeljal na pravo pot, tako se bode srce od narodne bolečine krčilo materi Sloveniji nad svojimi izgubljenimi sinovi.

Volilci, volilni možje! v katerih vrstah bote stali vi? Premislite! Ali se bode veselila vas mati Slovenija, ali bode s ponosom zrla na svoje zveste sinove, ker boste v njenih vrstah, ali pa se bode njeno oko očitajoče, tužno in jezno oziralo na vas, ker se sramujete, da ste njene krvi, ker ste janičarji, ker ste podlaga tujčevi peti, ker se bojujete zoper svoje lastne brate, ker ste v nasprotnih vrstah.

Ne!!! — Kaj ne, dragi rojaki? Nikoli ne!!! Vi bode na dan volitve stali kakor skala za sveto narodno stvar, za blagor mile naše slovenske domovine. Volili bode take može, ki ljubijo vas, ki ljubijo vaš narod, kateri mu ne kopljejo narodnega groba, kateri ljubijo vašo mater Slovenijo.

Ne boste se dali preslepiti od narodnih nasprotnikov, ki vas bodo nagovarjali, da bi volili vašemu narodu nasprotne poslance, te, ki grdiijo vaš lep jezik, ki se mu posmehujejo, ki ga hočejo ugonobiti. Takemu, ki vam kaj takšnega svetuje, recite:

Hrast se omaja in hrib,
Zvestoba Slovencev ne gane!

Politični ogled.

Volitve v deželni zbor. Volitve v štajerski dež. zbor so razpisane, in sicer bodo volili volilci iz kmečkih občin dne 4. novembra, iz mest in trgov dne 7. novembra, iz veleposestva 11. novembra. Volilci ne volijo naravnost, ampak po volilnih možeh. Kedaj bodo volitve volilnih mož, naznanilo bode

okrajno glavarstvo pravočasno vsem občinam. Prosimo somišljenike, da nas obvestijo o tem. Slovenci na Spodnjem Štajerskem volijo v sledečih krajih poslance za kmetsko skupino: v celjskem okraju (2 poslance) Celje, Vransko, Gornjigrad, Šmarje in Konjice; v slovenjegraškem (1 poslanca) Slovenjgradec, Šostanj, Marenberg; v mariborskem (2 poslance) Maribor, Slovenska Bistrica in Sv. Lenart; v ljutomerskem (1 poslanca) Ljutomer, Ormož, Gornja Radgona; v ptujskem (1 poslanca) Ptuj, Rogatec; v brežiškem okraju (1 poslanca) Brežice, Kozje, Sevnica. V mestnih skupinah volijo Slovenci v skupini Maribor, Ptuj, Celje, Slovenjgradec.

Deželni zbori na Štajerskem, Koroškem, Zgornjem in Spodnjem Avstrijskem, Solnograškem, Moravskem, Šleziji in na Vorarlberskem so razpuščeni. Nove volitve še niso za vse dežele določene.

Tržaški Slovenci so priredili zadnjo nedeljo velikanski shod, na katerem so zahtevali ljuskih sol za slovenske otroke v Trstu. Nad 5000 tržaških slovenskih otrok nima v Trstu nobene ljudske šole, in okoli 9000 otrok iz okolice in mesta nobene srednje šole. To so vnebovpijoče razmere. Že celih 18 let prosijo tržaški Slovenci vlado za odpomoč, a vlada ima za Slovence le gluha ušesa. Shod v nedeljo je bil vrlo dobro obiskan. Udeležilo se ga je nad 6000 ljudi. Ko je predsednik Mandič zaključil zborovanje, zaklical je množicam: »Ako pa ne pomore tudi ta današnji naš nastop, pojdemo na ulico —.« Tem

Listek.

Slovo.

A. P. K.

V Mariboru, dne 15. t. m.

Solnčni žarki zgubljajo svojo moč, dež pada pogosteje na zemljo, zrak se ohlaja. Travniki so pokošeni, na poljih dozoreva zadnje silje. Listje na drevesih šušti skromnotiho, začelo je rumeneti, prvi odmrli listi padajo že na zemljo. Pod jesen gre, poletje jemlje od nas slovo.

Čudno, istočasno, ko se poslavlja življenje v naravi od nas, vrši se tudi v našem človeškem življenju toliko sloves . . .!

Dež lije in nekako otožen pohajkujem po ulicah našega mesta. Težki vozovi s tovari ropotajo okorno po mestnem tlaku, zaprte kočije drdrajo mimo nas, da se jim ljudje komaj izogibajo.

Koliko ljudi je danes v mestu! Ah, to so naši slovenski ljudje! Velike, težke dežnike držijo v krepkih rokah nad seboj in polagoma se pomikajo po ulicah naprej. Pred njimi pa se vrtijo in ozirajo v krasne izložbe njihovih sinčki, starišev ljubljenci, naši slovenski dijaki.

Dijaki so se vrnili k nam in oživelo je zopet naše mesto. Ali še si niste ogledali

natančneje naših dijakov, kadar se vračajo z velikih počitnic v mesto nazaj? Poglejte jih! Z njih odseva vsa velika skrb in globokonežna ljubezen slovenskih starišev do svojih otrok.

Njihovo perilo je čisto, snežno-belo, lepo polikano. To so jim nemara poskrbele pridne sestrice, ki so tudi malce ponosne, da so njihovi bratci dijaki. Vsa obleka, od klobuka doli do čevljev, je nova, in človeku se zdi, kakor bi duhtel od nje še tisti prijetni vonj novega blaga. Hlače so od zadaj in spredaj skrbno polikane na rob. To je delo vestnega krojača, ki se zaveda, da šiva dijakom, ki se bodo s to obleko kazali po mestu. Vsa obleka je sicer nekoliko prevelika, a to nič ne de, stariši so naročili tako, ker dobro vedo, da še ta mlada bitja rastejo. Tudi čevlji so novi. Nekako trdo se se stopa z njimi po mestnem tlaku, a to se bo v par dneh obrnilo na bolje. Prej boste noge in mehka zemlja, sedaj trdi tlak in novo obutalo, — vsak prehod je pač težak!

Dijaki hodijo te dni zopet po naših ulicah, za njimi stopajo njih blagi stariši. Dijaki so veseli. Kaj je njim slovo? Mlada srca še ne poznajo onih britkih, žalnih čustev, ki leže v vsakem slovesu. A stariši! Njih obrazi so resno-žalostni. Dolgih deset mesecev bodo zopet najljubši jim sinovi v

tuji oskrbi! Ali se jim ne odtujijo v tem času toliko ljubljena sinovska srca? Vse žrtvujejo zanje, ali naj bodo te žrtve zaman? Mamičam tečejo solze ob slovesu, a tudi očetom utriplje srce mehkeje — — —

Zdaj so jemali po naših slovenskih vaseh naši dijaki slovo, kmalu pridejo za njimi drugi naši mladeniči na vrsto. To so tisti, o katerih pojemo, da »cesar jih hoče k vojakom imet«. Veselo popevajo in ukajo okoli po vaseh in se delajo prav korajžne, kakor se mladim vojakom spodobi. Ej, mladeniči, ali vam je v srcu tudi tako veselo? Zdi se mi, kakor da morate vsak dan tolažiti svoje srce z besedami:

Oj srček ti moj,
nikar ne žaluj,
z veseljem zavričaj, zapoj!

Ni vsak vesel, kdor se smeje in prepeva. Dijaki so vajeni jemati slovo, izbranim mladeničem vojakom je to težje. Vedno živijo pri stariših, drug so z drugim že tesno spojeni. Zdaj pa pride naenkrat klic, da morajo daleč proč od starišev, daleč proč od domovine v tuje, neznane kraje.

Materino srce je najmehkeje, najnežnejše. Odkar ve, da jo mora zapustiti dragi ji sin, večkrat se skriva drugim očem in se udaja otožnim mislim. Zadnje dni pred ločitvijo se ji vlijopogosto britke solze po velem obrazu

besedam je sledilo nepopisno navdušenje med vsemi zborovalci. Od ust do ust se je raznašal silen odmev, roka se je vzdigovala za roko, širila so se junaška prsa delavcev — ves zbor je predstavljal samo eno telo, telo razjarjenih slovenskih očetov.

Nemški strah pred lužičkimi Slovani. Strah, ki ga povzročajo Nemcem Poljaki v Poznaju s svojo narodno borbo, je zadobil zdaj še nove večje oblike. Znano je, da so Prusi mislili lužičke Srbe že popolnoma izgubljene za slovanstvo in jih zaradi tega tudi niso narodno preganjali. Kar h kratu pa se je ta deloma ponemčeni narod dvignil v zavesti, kako veliko krivico so mu storili Prusi, hoteči ga oropati narodne svetinje. Prvi pojav te zavesti lužičkih Srbov je bil, da se je vršil te dni kongres lužičkega dijaštva, katerega se je udeležilo tudi nekaj Čehov. In zdaj je zavladal strah v Berlinu; nemški listi pišejo: »Se par takih shodov in v vsem lužičkem narodu se zbudi neugasna mrznja proti Nemcem.« Strah Nemcev, da se krivica utegne maščevati, je torej velik in — opravičen.

Dopisi.

Jarenina. (Pozor pred tatovi.) Nevarne tatove so začeli zasledovati v jareninski in Šent Jakobski okolici. Vseh skupaj jih je okoli 30, tri je orožništvo že prijelo. Sliši se, da so ogrski in hrvaški beguni. Po dnevu se oblečejo ti hudobneži po gosposki ter tako hodijo od hiše do hiše in povprašujejo najraje otroke in žene, če imajo kaj prodati n. pr. sadje, vino, živino in celo posestva. Moških se pa pridno ogibljuje. Na ta način vse pozvedo, kaj in koliko je česa pri hiši. Po noči pa to lepo tiho odnesejo. Pred kratkim je prišla tako opravljena šema v ženski obleki tudi v šentjakobsko župnišče. Ko se z župnikom pogovarja o kupčiji, zapazi naenkrat hlapec, da ni prava gospa, ker ima čisto kratke lase, pa predno jo prav ogleda, je že izginila kakor kafa. Neka gospa, h kateri sta tudi ravno taka dva prišla, jima je dala več steklenic vina, ker sta se ji zdela sumljiva, da ju je vsaj tako odpravila.

Tako se godi vedno naprej vsaki dan. Ljudstvo je vse prestrašeno in zbegano. Več

Tudi oče postaja tih. Sestrice plakajo z materjo. Bratje so prijazni z izbranim vojacom bolj ko kedaj poprej. Ne ugovarjajo mu nikjer, v vsem mu ustrezajo. Tudi njim postaja nekako mehkeje okoli srca.

In ko ločitve pride čas! Tudi vojaku novincu se otali srce popolnoma. Hitro, hipoma vzame slovo. Nima trdega srca, da bi ne hotel biti še delj časa pri dragih svojcih, ne, ampak solze so njemu, mlademu vojaku, vendar nekoliko sitne, ne kazal bi rad jokočega obraza. Glejte, saj mu oči postajajo že solzne in s hitrim trepanjem jih hoče prikriti, posušiti! Tudi usta mu zatrepetajo včas tako čudno, kakor za plakanje. Na cesti ob hiši čaka že voz. Najljubša sestra pripne mu še šopek za klobuk, mladenič še enkrat poda vsem roko, potem pa brzo na voz, na katerem ga čakajo že tovariši. Voznik udari po konjih, fantje zavriskajo, sin se še enkrat obrne ter zamahne z roko v slovo, potem pa naprej vriskaje, ukaje, prepevaje!

Ob koncu vasi v gostilni jih počakajo tovariši, ki ostanejo doma. Vsakemu podajo v roko kupico, da še enkrat trčijo. Fantje-vojaki skočijo z voza, vsi skupaj se postavijo v kolo in iz mladih grl zadonijo besede:

Saj srce zvesto, kakor zdaj,
Ostalo bođe vekomaj!

Srce je postalo zopet nekoliko veselejše, a pri ovinku, ko gledajo fantje zadnjikrat domačo vas, prikrade se jim zopet otožnost v mlada srca!

Slovo je britko. Ob slovesu se solzijo oči in plakajo duše.

ljudi je bilo že od njih nevarno napadenih in ranjenih. Nekje so našli veliko podzemeljsko jamo, v kateri je bila slama, koder so najbrže ti lopovi prenočevali. Ljudstvo, katero pride s posameznimi skupaj, si jih ne upa prijeti, ker so ti hudobneži pod zgornjo obleko dobro oboroženi. Pač pa jih orožniki neprenehoma po temnih hostah zasledujejo, toda večinoma brez vspeha. Nekateri ljudje se temu sicer smeji, pa to ni šala, ampak je resnično.

Slovenjegraški okraj. (Razno.) Gospod urednik! Dolgo se že nisem pri Vas oglašil, danes Vam pa poročam, kaj sem pred kratkim doživel. Dne 1. septem. t. l. jo udarim iz svojega brloga naravnost v Slovenjgradec, da si kupim svežih »Marijatelj-skih kapljic« zoper mojo naduho. Ta dan pa je bil v Slovenjgradu slučajno živinski sejm in jaz sem si tudi tega ogledal. Občudoval sem lepe voličke, in po govedini — na katero sem moral nehote misliti — so se mi kar sline cedile. Posebnega nisem na sejmu ničesar opazil, pač pa sem se moral čuditi, da je c. kr. poštini uradnikom v novejšem času tudi mešetarjenje dovoljeno. Mešetaril je namreč prav po mojstersko, kakor znajo navadno živinski mešetarji, nekemu tujemu živinotrcu slovenjegraški c. kr. poštar E. Goll.

Sejm je bil dobro obiskan iz zvedel sem celo, da bi moralo priti na sejem še več takih živinotrccev, pa jih je nek nemški »purgar« pismeno zavrnil, češ, da hodijo zastonj, ker se ne bode na sejm mnogo živine prignalo. — Sedaj pa še nekaj!

V Slovenjgradu na pošti sem imel tudi jedno pismo oddati. Iščem vsled tega po celem mestu poštne urad, dokler ne zapazim na Goll-ovej hiši table, kjer stoji »K. k. Post«. Ker sem bil svoje dni v »rajhu«, sem si hitro raztolmačil, da mora pomeniti »K. k. Post« toliko, kakor poštne urad. Oddahnil sem si ter mislil, da je s tem iskanju pošte konec in takoj sem se podal v vežo. Pri prvih durih slišim glasno vpitje, vkljub temu vstopim ter čakam uradnika, ki bi naj mi pismo odvezel. Nekemu gospodu, ki je ravno prišel, ponudim pismo, ta pa pogleda prvo mene, potem pismo, in slednjič me pouči, da je v dotični sobi gostilna — poštne urad pa se nahaja čisto tam zadaj na dvorišču. Odpravim se torej na dvorišče in potrkam na vrata, katera sem zagledal. Čez nekoliko časa se ista odpro in jaz stojim še vedno ne v poštne pisarni, marveč v Goll-ovej — kuhinji. Ker sem se bal, da me katera kuharica s kakimi pomijami ali pa s kropom ne polije, sem jo hitro pobrisal in začel pošto v novič iskati. K sreči naletim zopet na nekega gospoda, menda je bil kak »šribar«, ki mi je vendar poštne duri pokazal.

Gotovo mi ne bode oporekali, gospod urednik, ako trdim, da to iskanje c. kr. poštne urada po tako skrivnih potih ni bil navaden špas — to je bila »kunšt«.

Pismo sem srečno oddal in pozno po noči priromal v svoj brlog, kjer sem se takoj vrgel na posteljo. V sanjah sem videl gospoda Goll-a mešetariti; tolmačil samonemški poštne napis in pozno v jutro — ravno ko sem našel poštne pisarno — sem se ves moker od potu zbudil. — S pozdravom Vaš stari
Suhodoljski puščavnik.

Od štajersko-koroške meje. (O obhajanju tristoletnice na Uršulski gori.) »Kdo ste romarji vi čudni, — ki tu molite neutrudni?« tako so lahko s pesnikom (Prešernom) vprašali hribolazci ali turisti, kateri so v tednu od 17. do 24. avg. t. l. Uršulsko goro na štajersko-koroški meji obiskali.

Da, skozi celi tisti teden so prihajali pobožni romarji v obilnem, zadnje dni celo v ogromnem številu. Kaj pa je privabilo toliko število vernikov na blizo 1700 metrov visoko skalnato in golo goro, pod katerim imenom je v tukajšnjem kraju Plešivec znan? Obhajal se je tristoletni spomin posvečenja cerkve sv. Uršule, obhajal se je sv. misijon. Že pred leti je pisatelj teh vrstic kot predstojnik Ur-

sulske podružnice sprožil misel na obhajanje tristoletnice, in ta misel se je vsepovsod radostno odobraval. Tristoletnica? Kaj pa se je torej godilo pred 300 leti na gori? Dne 18. avgusta je minulo 300 let, odkar je bila cerkev sv. Uršule, koja se je pri jako težavnih razmerah goratega sveta čez 30 let stavila, dozidana, slovesno posvečena (konsekrirana) ter za romarsko cerkev proglašena. — Ko je v sredi 16. stoletja katoliška vera po Nemškem zaradi luteranskih zmot onemagovala in je protestantizem tudi v slovenske pokrajine na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem silil, so močnovorni slovenski katoličani stavili nove cerkve, svetišča na visokih gorah kot močne tabore in trdnjave sv. katoliške cerkve. V to dobo spada stavba Uršulske cerkve. Iz lastnega nagiba so planinski prebivalci okoli Plešivca — v prvi vrsti slavnoznan Plešivčnikova rodbina — na skalnatem vrhu gore prostorno hišo božjo sv. Uršuli v čast postavili. Ko je leta 1601. ljubljanski škof Tomaž Kren, pod katerega duhovno oblast je Starotrška župnija in tudi »gora« spadala, na potovanju iz Koroškega o cerkvi sv. Uršule zvedel, se je podal to stavbo ogledat. Pohvalil je požrtvovalnost planincev pri ogledovanju stavbe — »blaženi, ki so tebe zidali.« Tob. 13, 17. — pa jih je opozoril, da je treba to hišo božjo od zunaj in znotraj ometati, pobeliti in s spodobnim altarjem oskrbeti. Obljubil je, da pride čez eno leto cerkev posvetit, ako bo s potrebnimi reči oskrbljena, in da bo med tem stavbarskega mojstra iz Ljubljane potrebno ukrenit poslat.

Kakor je nekaj — po naročilu svetega pisma — izraelsko ljudstvo neizrečeno se veselilo, ko je kralj David stavbo velikanškega tempelja v Jeruzalemu začel, in je »darove donašalo iz dobrega srca« (I. Par.); kakor so pozneje Izraelci, vrnivši se iz babilonske sužnosti, za novo stavbo razrušenega tempelja »svoje zlate in srebrne posode, moške svoje zlate verižice in prstane, žene zlate uhane, zapestnice in druge dragocenosti« darovali (I. Ezdra) — tako je bilo za okinčanje Uršulske cerkve vse navdušeno. Združena moč veliko, veliko premore. Postavili so se v krasno hišo božjo trije lepi altarji, kateri so bili od nadpastirja v obljubljenem času s cerkvijo vred posvečeni.

To je bil povod tristoletnice in sv. misijona. Vodila sta sv. misijon dva sloveča pridigarja ali govornika iz reda sv. Frančiška in sicer: veleč. g. P. Kasijan, frančiškan pri Mariji Pomagaj na Brezju in veleč. g. P. Sigismund, kapucinski gvardijan v Wolfsbergu, obadva štajerska, slovenska rojaka. Izreka se njima za požrtvovalno, neutrudno delovanje najprisrčnejša zahvala. Sodelovalo nas je pa ob času sv. misijona še drugih 11 duhovnikov, med temi 9 dušnih pastirjev Starotrške dekanije in dva iz celovške (koroške) škofije. Če se po besedah Slomšekovih že pri vsakem misijonu »rane skeleče celijo — žalostna srca hladijo« se je to v toliko večji meri pri našem sv. misijonu godilo, ker so na prošnjo podpisanega župnika po posredovanju preč. kn.-šk. ordinarijata sv. Oče s pismom od 2. avg. dovolili, da vsak vernik popolnoma odpustek zadobi, ako v času misijona vsaj enkrat Uršulinsko cerkev obiše, sv. zakramente prejme in po namenu sv. Očeta za odpustke moli. Nad 1900 vernikov je pristopilo k mizi Gospodovi. Ganljivo je bilo to, ker so se vsi romarji tako pobožno, spodobno in resnobno obnašali. K temu je seveda visoki kraj veliko pripomogel. V spominski knjigi Uršulske cerkve je neki romar dne 28. avg. 1863 te-le pomenljive vrstice zabeležil: »Čisti veter tukaj veje — Toplo solnce milo sije, — Tukaj srce je prosto. — Tu grenkost se vsa pozabi — Nebes višava nas sem vabi — Tu mir obdaja nas ljubo.«

Po 7, tudi 8 ur daleč so prihajali romarji skozi cel teden v zadostnem številu. V soboto pri večernicah pa je bila cerkev prenatlačena, in v nedeljo — pri sklepu sv. misijona — je bilo po mnenju mož, ki raz-